

BOSHLANG'ICH SINIF MATEMATIKA DARSLARIDA MULTIMEDIA TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH MAZMUNI

Raximova Nargiza Mexriddinovna

BuxDPI 2-kurs magistranti

[https://doi.org/ 10.5281/zenodo.7830558](https://doi.org/10.5281/zenodo.7830558)

Annotatsiya: Ta'limda multimedia texnologiyalaridan foydalanish haqida bilim va ko'nikmalarni shakllantirish masalalari.

Kalit so'zlar: Multimedia, axborot texnologiyalari, flash, elektron darsliklar.

Ilm-fan – taraqqiyot asosi. Zamonaviy ilm-fan yutuqlariga, innovatsion g'oyalarga tayanmagan davlatning ham, jamiyatning ham kelajagi yo'q. Faqat ilm va ma'rifat, intellektual salohiyat, har tomonlama bilimli kadrlar hisobidan biz O'zbekistonni yangi taraqqiyot bosqichiga olib chiqa olamiz (Sh. M. Mirziyoyev)

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-noyabrdagi "O'zbekistonning yangi taraqqiyot davrida ta'lim-tarbiya va ilm-fan sohalarini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6108-son [Farmoni](#) (keyingi o'rinlarda — Farmon) ijrosini ta'minlash maqsadida:

Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligi, Ta'lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiyasi hamda boshqa manfaatdor vazirlik va idoralar bilan birgalikda 2022-yil 1-yanvarga qadar maktabgacha ta'lim tizimida zamonaviy o'qitish shakllari, yangi pedagogik va axborot texnologiyalari joriy qilindi.

Bugungi kunda o'quv jarayoniga kompyuter va axborot texnologiyalarini olib kirish va dasturiy ta'minotni amalga oshirishni taqozo qilmoqda. Umumta'lim maktablari boshlang'ich sinflarda matematika darslarini o'qitishda ham axborot texnologiyalaridan foydalanish maqsadga muvofiq bo'lar edi.

Axborot texnologiyasi shaxsga yo'naltirilgan texnologiya bo'lib, u o'quvchilarning intellektual va emostional-motivastion rivojlanishi, bilim va kasbiy malakalar shakllanishi, ta'lim jarayoniga qadriyat sifatida yondashish munosabatini ta'minlash, faollikni oshirish, o'z-o'zini anglash va mustaqilligini shakllantirishga qaratilgan.

Hozirgi vaqtda ta'limda quyidagi asosiy axborot texnologiyalardan keng foydalanilmoqda va o'rganilmoqda:

1.	Power Point mahsulotlari.
2.	Elektron o'quv-metodik majmualar.
3.	Elektron shakldagi o'quv-usuliy materiallar.
4.	Elektron darslik.
5.	Elektron o'quv adabiyoti.
6.	Multimedia.
7.	Multimediali kitoblar.
8.	Flash mahsulotlari.
9.	Gipermedia kitoblar.

O'qitishning elektron vositalari. Hozirgi zamon kompyuter vositalari va axborot texnologiyalari o'qitish vositalariga o'qituvchi va ta'lim oluvchi vazifalarining bir qismini yuklash imkonini beradi.

Elektron o'quv-metodik majmualar – zamonaviy axborot texnologiyalari muhitida o'qitishning didaktik, dasturiy va texnik interfaol majmuasidan tashkil topgan va o'quv materiallarini kompyuter texnologiyalari, audio-video vositalar asosida taqdim etadigan o'quv-metodik majmuasi.

Elektron shakldagi o'quv-usuliy materiallar – elektron

darslik, elektron o'quv qo'llanmalar, elektron ma'ruza materiallari, elektron kutubxonalar, mos(GD, Flesh va h.k.) sig'imdagi audiovizual materiallar, interfaol o'quv kurslari, kompyuterda hisoblash tajribasini o'tkazish uchun laboratoriya vazifalari, test sinovlarini o'tkazish tizimlari.

Elektron darslik – kompyuter texnologiyasiga asoslangan o'quv usulini qo'llash, mustaqil ta'lim olish, muayyan fanga oid o'quv materiallari, ilmiy ma'lumotlarni har tomonlama samarali o'zlashtirishga qaratilgan o'quv adabiyoti yoki kompyuter texnologiyalariga asoslangan o'qitish metodlaridan foydalanishga mo'ljallangan o'qitish vositasi.

Elektron o'quv adabiyoti – zamonaviy axborot texnologiyalari asosida ma'lumotlarni to'plash, tasvirlash, yangilash, saqlash, bilimlarni interaktiv usulda taqdim etish va nazorat qilish imkoniyatiga ega bo'lgan o'quv manbalari.

Multimedia – kompyuter uchun mo'ljallangan tovush, video va turli animatsiya effektlari jamlanmasidan iborat texnik yoki dasturiy majmua. Tovush, video, animatsiyalar “multimedia elementlari” deyish mumkin.

Multimedia texnologiyalari axborotning ko'pgina turlarini o'zida integratsiyalaydi. Masalan:

- a) skanerdan olingan tasvirlar;
- b) yozib olingan ovoz, musiqiy effektlar va musiqa;
- c) murakkab videoeffektli videolar;
- d) turli animatsiyalar

Qolaversa, multimedia vositalariga qo'shimcha qilib proyektor, interaktiv doskani ham kiritish mumkin.

Multimedia orqali olingan bilimlar kishi xotirasiga uzoq saqlanib, kerakli paytda amaliyotda qo'llash imkonini beradi.

Umuman olganda, multimediani qo'llash orqali quyidagi o'qitish samaradorligiga erishiladi:

- .bilimlarni o'zlashtirish majburan emas, balki o'quvchi ixtiyori bilan amalga oshadi;
- . multimedia o'quvchi tomonidan xursandlik bilan qabul qilinadi, xursandlik esa o'z navbatida, uni o'quv faniga munosabatini ijobiy tomonga o'zgartiradi;
- . o'quvchida o'z faoliyatini baholash uchun yangi obyektiv mezon paydo bo'ladi: kim ko'p bilsa va undan muvaffaqiyatli foydalana olsa, o'sha yutib chiqadi;
- .o'z fantaziyalariga erk berish imkoniyati tug'iladi, qo'rquv hissi, boshqalarga kulgi bo'lish hissi, yomon baho olishdan qo'rqish hissi chekinadi;
- .jamoada sog'lom raqobat va musobaqa muhiti shakllanadi;
- .o'quvchilar mavjud qiyinchiliklarni mustaqil yengib o'tishga intiladi;
- .fanlararo bog'lanishni haqiqiy amalga oshirish imkoniyati tug'iladi.

Multimediali kitoblar - bitta axborot tashuvchi vositaga jamlangan (masalan, CD-ROM diskiga) matnli, ovozli, statik-dinamik va video tasvirli ma'lumotlardan tashkil topgan o'quv kitobi dasturiy vosita.

Flash — Web-designerning ijodkorlik quroli bo'lib, u shunday dasturki, uning yordamida turli prezentatsiyalar, kichik o'yinlar, multimediali web sahifalar, dinamik saytlar va boshqa istalgan multimediali mahsulotlar tayyorlash mumkin. Flash yordamida yasalgan mahsulotlarning hajmi kichik bo'ladi, shuning uchun ham unda tayyorlangan fayllarni web sahifalarga joylash yoki internet bo'ylab jo'natish juda qulay.

Flashda, asosan, quyidagilar tayyorlanadi:

- multipikatsion rolik va multfilmmlar;
- videoroliklar;
- o'yinlar;
- prezentatsiyalar.

Yuqoridagi fikr-mulohazalarga asoslanib, talabalarni boshlang'ich sinf fanlarini o'qitishda axborot texnologiyalaridan foydalanishga doir tanlangan materiallar bilan nazariy (ma'ruza), amaliy mashg'ulotlarda tanishtirish maqsadga muvofiq.

References:

1. Toshtemirova Saodat Abdurashidovna. Ta'lim sifati va uni demokratlashtirish ilmiy muammo sifatida //Uzluksiz ta'lim.-2020.- № 1 (86). — S.5. 8. Шадриков В.Д. 2. Философия образования и образовательные политики. - М.: Издательская фирма «Логос», 1993. – 181 с.
2. Фурсенко А.А. Комплексная модернизация образования как механизм обеспечения инновационного развития социально — экономической сферы // Юридический журнал. — 2008. — № 7 (39). — С.4. 10.
3. J. Slater, The Politics of History Teaching: A Humanity Dehumanized. (Special Professorial Lecture). London: Institute of Education, University of London.- 1989 - S. 8.